

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 18 april 1944 kl. 5 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn.

Andra lagutskottet har till behandling förehått två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 251 i första kammaren av herr *Hage* och nr 393 i andra kammaren av fru *Johansson m. fl.*

I motionerna, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av 8 § 1 mom. bidragsförskottslagen, att detsamma erhåller följande lydelse:

8 §.

1 mom. Där ej vad nedan stadgas till annat föranleder, utgår bidragsförskottet för år räknat med

252 kronor i ortsgroup 1,	
300 » » » 2 och	
360 » » » 3	

eller, därest modern har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, till vart av dessa, som uppfostras tillsammans med något av de övriga, med belopp enligt följande tabell:

Antalet till bidragsförskott berättigade barn under moderns vårdnad, som uppfostras tillsammans.	Bidragsförskott (för barn räknat).		
	Ortsgrupp 1.	Ortsgrupp 2.	Ortsgrupp 3.
Två.....	228 kronor	276 kronor	336 kronor
Tre	204 »	252 »	300 »
Fyra eller flera.....	180 »	228 »	276 »

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas bidragsförskottet med ett årligt belopp av 60 kronor.

De föreslagna ändringarna ha kursiverats.

Beträffande motiveringen till yrkandet får utskottet i huvudsak hänvisa till motionen II: 393.

Yttranden över motionerna ha på föranstaltande av utskottet avgivits av socialvårdskommittén och Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet. Innehållet i yttrandena återgives i det följande.

Gällande lag den 11 juni 1943 (nr 382) om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag) trädde i kraft den 1 juli 1943.

Enligt lagen utgår bidragsförskott till barn under sexton år, vars fader enligt domstolsbeslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är plik-

tig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet men underlåter att iakttaga denna skyldighet. Bidragsförskottets normalbelopp angivas i 8 § 1 mom. (se ovan). Från normalbeloppet skall avdrag på angivet sätt göras, om moderns eller, om hon är gift, hennes och hennes mans årsinkomst överstiger visst belopp. Har barnet inkomst, som ej härrör från dess eget arbete, skall bidragsförskottet minskas med nämnda inkomst. Om det enligt lagens regler beräknade bidragsförskottet överstiger det belopp som barnets fader är skyldig att utgiva i underhållsbidrag, skall bidragsförskottet nedsättas till nämnda belopp. — Ansökan om bidragsförskott prövas av vederbörande barnavårdsnämnd. Bidragsförskott beviljas budgetårsvis. Under den tid för vilken förskottet beviljats får det icke jämkas.

Enligt 8 § 1 mom. blir bidragsförskottets normalbelopp för barn, som står under moderns vårdnad, lägre ju större barnantalet är. Motionärerna ha ansett, att en dylik sänkning ej kan motiveras med något annat skäl än att underhållskostnaden per barn blir mindre, om de uppfostras i samma hem. Om de uppfostras åtskils, bör därför enligt motionärernas mening förskott utgå med de för ett ensamt barn bestämda beloppen. Motionärernas ändringsförslag innebär i enlighet härmed, att sänkning av förskottets normalbelopp i fall då flera förskottsberättigade barn finnas skall äga rum endast under förutsättning att två eller flera av dem uppfostras tillsammans. Sänkningen skall enligt förslaget tillämpas endast beträffande de barn, som uppfostras tillsammans, och icke beträffande ett syskon till dem, som för sin uppfostran vistas i ett annat hem.

Bidragsförskott infördes i sociallagstiftningen 1937. Samtidigt tillkom hjälpformen barnbidrag för föräldra- och faderlösa barn samt invaliders barn. Lagarna i dessa ämnen utarbetades på grundval av förslag avgivna av 1934 års barnpensioneringssakkunniga (SOU 1936: 6 och 47).

Beträffande såväl barnbidrag (utom såvitt angick föräldralösa barn) som bidragsförskott föreslog de sakkunniga en relativ nedsättning av beloppen vid större barnantal. Som skäl härför anfördes, att en sådan reduktionsregel enligt vad en statistisk undersökning utvisat tillämpades i ett ansenligt antal kommuner i fråga om fattigvårdsunderstöd och att det syntes vara obestriddigt att i en familj försörjningskostnaden för varje barn bleve lägre ju flera barnen vore.

Detta förslag möttes i remissyttrandena av kritik från flera håll. Därvid påpekades bl. a., att försörjningskostnaden per barn kunde bli lägre endast om barnen vistades på ett och samma ställe.

I den proposition, varigenom förslag till lagar om barnbidrag och bidragsförskott framlades för riksdagen (1937: 276), anmärkte *föredragande departementschefen, statsrådet Möller*, i anledning av denna kritik mot förslaget, att det av kostnadsskäl knappast låte tänka sig, att vid större barnantal samma belopp skulle utgå för varje barn som i propositionen föresloges för ett barn. En sänkning av det för ett barn föreslagna beloppet åter skulle

innehåra fara för att fattigvård måste tillskjutas i det stora flertalet fall, där endast ett till hjälp berättigat barn funnes. Liknande betänkligheter skulle visserligen icke möta mot att bestämma beloppet med hänsyn till det faktiska förhållandet, huruvida barnet vårdades tillsammans med sina syskon. En sådan anordning läte sig emellertid endast med svårighet genomföra i praktiken. Av dessa skäl anslöt sig departementschefen till de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende.

Mot förslaget gjordes ej någon erinran under riksdagsbehandlingen.

Till grund för 1943 års revision av bidragsförskottslagen låg ett av *socialvårdskommittén* avgivet betänkande (SOU 1942: 29). I detta upplystes, att förslag åter framställt om slopande av ifrågavarande reduktionsregel. Socialvårdskommittén erinrade i anledning härav om departementschefens uttalande vid tillkomsten av 1937 års lag, enligt vilket ett slopande av regeln av kostnadsskäl måste föra med sig en sänkning av det föreslagna normalbeloppet för ett barn, något som vore mindre önskvärt. Socialvårdskommittén yttrade vidare:

Att även under nuvarande förhållanden regelns bibehållande är att föredraga framför en sänkning av normalbidraget för ett barn är uppenbart. Det förefaller emellertid som om den kostnadsökning regelns slopande skulle medföra knappast behövde bli så stor, att den under normala förhållanden skulle behöva kompenseras med en sänkning av det gällande normalbidraget för ett barn. — Kommittén har övervägt ett från flera håll framfört förslag, att regeln i varje fall skulle slopas beträffande barn, som väl stode under moderns rättsliga vårdnad men stadigvarande vistades hos annan. Det är onekligen riktigt, att vissa sakliga skäl tala för detta förslag. Emellertid torde det ofta ställa sig svårt att i praktiken avgöra, om ett barn stadigvarande vistas hos annan än modern. Det vore även risk för att modern skulle föranledas att skilja barnet från sig för att få högre bidragsförskott. Kommittén finner sig därför icke böra upptaga förslaget. — Å andra sidan har föreslagits, att reduktionsregeln skulle tillämpas även beträffande de barn, som icke stå under moderns rättsliga vårdnad. Såsom skäl härför har uppgivits, att det förekommer att modern, stundom påverkad av vederbörande kommuns förtroendemän, söker få vårdnaden om sina barn överflyttad på annan person för att få högre bidragsförskott för barnen. Kommittén känner sig dock icke övertygad om att ett dylikt förfarande, vilket för sitt fullföljande kräver domstols medverkan, förekommer i sådan utsträckning, att det utgör tillräckligt motiv för den föreslagna ändringen, vilken säkerligen i de flesta fall skulle helt opåkallat verka försämrande för de berörda barnen.

I de över socialvårdskommitténs förslag avgivna yttrandena riktades kritik mot bibehållande av reduktionsregeln av *länsstyrelserna i Jönköpings och Västmanlands län*, *Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet*, *Svenska stadsförbundet* och *Stockholms stads barnavårdsnämnd*. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* ansåg, att reduktionsregelns slopande icke skulle komma att medföra någon betydande kostnadsökning. *Stockholms stads barnavårdsnämnd* fann det både naturligt och riktigt, att hänsyn i reducerande syfte ej längre toges till om det vore flera barn i samma familj, särskilt med hänsyn till kommitténs förslag att något för flera syskon gemensamt bidrags-

förskott ej längre skulle förekomma. På denna väg skulle man även undgå risken att modern sökte skilja något av barnen från sig för att få högre bidragsförskott. *Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* framhöll, att socialvårdskommittén syntes anse, att den kostnadsökning, som reduktionsregeln slopande skulle medföra, knappast behövde bliva så stor, att den under normala förhållanden behövde kompenseras med en sänkning av normalbeloppet för ett barn. Någon beräkning av kostnadsökningens storlek syntes kommittén icke hava verkställt. Med hänsyn därtill vore det svårt att bilda sig någon uppfattning om huruvida ett frångående av regeln vore möjligt eller ej. Utan att bortse från det aktuella kravet på att i nuvarande tid hålla statens och kommunernas kostnader nere ville förbundet, därest det här rörde sig om en icke alltför stor kostnadsökning, ifrågasätta, om det icke borde övervägas att fastställa normalbeloppet till lika belopp för varje barn, oberoende av antalet barn, som vore under moderns vårdnad. Det förhållandet att bidragsunderhållet till beloppet fastställdes utan hänsyn till antalet barn, talade utan tvivel rent principiellt för en sådan ändring. De låga belopp, med vilka normalbeloppen fortfarande komme att utgå, syntes i dessa tider med stigande levnadskostnader göra den omförmälda reduktionen allt mindre berättigad. Ett slopande av ifrågavarande regel skulle slutligen medföra förenklingar i lagen, vilka säkerligen av barnavårdsnämnderna skulle ses med tillfredsställelse.

I propositionen 1943: 183, varigenom förslaget till ny bidragsförskottslag förelades riksdagen, uttalade *departementschefen* i förevarande avseende endast, att reduktionsregeln fortfarande syntes kunna accepteras.

Propositionen behandlades av *andra lagutskottet* (utlåtande nr 28), som ansåg starka skäl tala för ett slopande av regeln om nedsättning av beloppen vid större barnantal beträffande barn, som väl står under moderns rättsliga vårdnad men stadigvarande vistas hos annan. Eftersom en sådan anordning endast med svårighet läte sig genomföras i praktiken och densamma skulle kunna framkalla benägenhet för en moder med flera barn att skilja ett eller flera barn ifrån sig för att få högre bidragsförskott, ville utskottet emellertid ej förorda en dylik ändring.

Mot utskottets utlåtande i denna del reserverade sig herr Cruse och fru Johansson, vilka ansågo, att i fall då moder har den rättsliga vårdnaden om två eller flera barn, som stadigvarande vistas hos annan än modern, bidragsförskott till vart och ett av dessa barn borde utgå efter de för ett barn bestämde beloppen.

Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

I sitt nu över motionerna avgivna yttrande har *socialvårdskommittén* hänvisat till förarbetena till 1943 års lag och förklarat, att vad i motionerna anförts icke givit kommittén anledning att frångå sin tidigare intagna ståndpunkt. Kommittén har erinrat om att ifrågavarande spörsmål blivit föremål för övervägande jämväl i samband med lagstiftningen angående barnbidrag, utan att en lösning där befunnits möjlig i enlighet med de av motionärerna

föreslagna riktlinjerna. På grund härav har kommittén avstyrkt bifall till motionerna.

Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet har i sitt yttrande över motionerna åberopat vad förbundet anfört i anledning av det förslag som lades till grund för 1943 års lagstiftning. Förbundet har icke funnit anledning frångå sin då uttalade uppfattning. Om överhuvudtaget fråga om ändring av normalbeloppens storlek redan nu så snart efter bidragsförskottslagens antagande skulle upptagas till prövning, borde därför enligt förbundets mening övervägas, huruvida icke reduktionsregeln i sin helhet skulle kunna upphävas, varigenom även motionärernas önskemål skulle tillgodoses.

Regeln om en relativ nedsättning av bidragsförskottens normalbelopp vid större barnantal har tillkommit av kostnadsskäl och har motiverats med att försörjningskostnaden för varje barn blir lägre ju flera barnen äro. Detta motiv för reduktionsregeln är dock, såsom motionärerna anfört, icke bärkraftigt, om barnen uppfostras i skilda hem. Tidigare förslag om avsteg från principen beträffande barn, som väl står under moderns rättsliga vårdnad men stadigvarande vistas hos annan, ha emellertid avvisats, emedan det ansetts ofta skola ställa sig svårt att i praktiken avgöra, om ett barn stadigvarande vistas hos annan än modern, och en sådan anordning skulle kunna framkalla benägenhet hos modern att skilja ett eller flera barn ifrån sig för att få högre bidragsförskott.

Utskottet.

Då bidragsförskottslagen i föl undergick revision, uttalade utskottet, att starka skäl syntes tala för ett slopande av reduktionsregeln i fall då ett eller flera barn vistades hos annan än modern. Utskottet ville emellertid med hänsyn till de nyss anmärkta praktiska svårigheterna och befarade följderna ej förorda en dylik ändring.

Vid förnyade överväganden beträffande spørsmålet har utskottet funnit det mera tveksamt, huruvida de mot en ändring anförda skälen äro av den natur att de under alla omständigheter böra föranleda till att reduktionsregeln bibehålles i sin fulla utsträckning. De befarade svårigheterna vid ett avsteg från principen kunde kanske, i den mån man ej kunde bortse från dem, lösas genom närmare föreskrifter beträffande förutsättningarna för erhållande och sättet för utbetalande av ominskat förskott. Men fråga är, huruvida icke reduktionsregeln kunde helt slopas, varigenom även de genom ett avsteg från regeln uppkommande svårigheterna skulle bortfalla. Såsom ovan anförts var det huvudsakligen av kostnadsskäl som regeln infördes. I det förslag till ny bidragsförskottslag, som låg till grund för 1943 års lagstiftning, anmärkte socialvårdskommittén, att det förefölle som om den kostnadsökning regelns slopande skulle medföra knappast behöve bli så stor, att den under normala förhållanden skulle behöva kompenseras med en sänkning av det gällande normalbidraget för ett barn.

Nu berörda frågor rörande ändringar i bidragsförskottslagen stå i intimt samband med motsvarande spørsmål beträffande barnbidragen. Även i lagen om barnbidrag finnes beträffande det största klientelet en regel om relativ

nedsättning av maximibeloppen vid större barnantal. Förevarande problem böra lämpligen lösas i ett sammanhang beträffande båda lagarna. På grund härav anser sig utskottet ej böra närmare än ovan skett ingå på en bedömning av motionärernas yrkande. Enligt utskottets mening böra problemen upptagas till förnyat övervägande vid socialvårdskommitténs översyn av socialvårdens materiella bestämmelser. Därvid torde böra undersökas i första hand, huruvida reduktionsregeln kan helt slopas, och om detta icke är möjligt, huruvida avsteg från densamma i den av motionärerna föreslagna riktningen lämpligen kan göras.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt socialvårdskommittén att vid översynen av socialvårdens materiella bestämmelser till förnyat övervägande upptaga frågan, om och i vad mån gällande regel om relativ nedsättning av barnbidrag och bidragsförskott vid större barnantal lämpligen kan borttagas; samt

B. att förevarande motioner, i den mån de icke beaktats genom vad under A. hemställts, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 april 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman*, *Wistrand*, *Forsslund**, *Mannerskantz*, *Roos*, *Hage*, *Hallagård* och *Söderkvist*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herr *Olovson* i Västerås, fröken *Andersson*, herrar *Pettersson* i Hällbacken*, *Ryberg*, fru *Johansson*, herrar *Lundgren** och *Andersson* i Eskilstuna.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Wistrand* och *Mannerskantz* samt fröken *Andersson*, vilka anfört:

Andra lagutskottet vid 1943 års riksdag avstyrkte på anförda skäl lagändring i den riktning som nu föreslagits i motionerna. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

Några omständigheter, som skulle föranleda förändrat ståndpunktstagande, ha därefter icke inträffat. Socialvårdskommittén, vars yttrande inforrats i ärendet, har avstyrkt bifall till motionerna.

Med anledning härav få vi hemställa,

att förevarande motioner icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.